

วัยรุ่นท้อง...แท้ง

ในช่วงบ่ายที่คนไข้เริ่มหมด หมอกำลังจะได้พักจากการทำงานตรวจรักษาคนไข้มาทั้งวัน ทันใดนั้นก็ได้พบกับเด็กหญิงหน้าตาซีมเซิร์รา เดินมาพร้อมกับเจ้าหน้าที่ห้องให้คำปรึกษาวัยรุ่น เพียงแค่มองก็รู้ว่า นี่เป็นอีกรายที่เข้ามารับการปรึกษาเพื่อยุติการตั้งครรภ์ในระบบสาธารณสุข

อะไรเป็นเหตุให้คนที่เรียนหมอมาเพื่อรักษาชีวิตคน ต้องมาทำการยุติการตั้งครรภ์

อะไรเป็นเหตุให้สถานพยาบาลแห่งนี้ ต้องให้บริการคำปรึกษาสำหรับวัยรุ่น

และนักสาธารณสุขควรทำอย่างไร เพื่อแก้ไขปัญหาวัยรุ่นตั้งครรภ์

การยุติการตั้งครรภ์ในระบบสาธารณสุข เริ่มขึ้นมาเมื่อใดไม่มีใครระบุได้ชัดเจน ทราบเพียงว่าในระยะแรกของการยุติการตั้งครรภ์ ทำเพื่อรักษาชีวิตมารดาที่มีโรคประจำตัวรุนแรง เช่น โรคหัวใจ โรคโลหิตจาง หรือโรคร้ายอื่นๆ ซึ่งมีตั้งครรภ์แล้วมีโอกาสทำให้เสียชีวิตสูง รวมไปถึงในกรณีที่ตรวจพบความผิดปกติของทารกในครรภ์จนไม่สามารถคลอดและอยู่รอดต่อไปได้ แต่ในระยะต่อมา ด้วยปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ส่งผลให้เกิดภาวะแทรกซ้อนทั้งต่อตัวมารดาและทารกในครรภ์หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดก็ตาม ทารกน้ำหนักตัวน้อย หรือแม้กระทั่งโลหิตจาง ซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงปัจจัยด้านสังคมที่ทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม และขาดการป้องกันตัวที่ดี จึงทำให้การยุติการตั้งครรภ์ถูกใช้สำหรับวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ แต่ไม่พร้อมที่จะตั้งครรภ์ต่อ หรือคลอดบุตร

หน่วยงานสาธารณสุขมองเห็นความสำคัญของปัญหานี้มาเป็นเวลานาน มีนโยบายร่วมกับหน่วยงานการศึกษาในการให้สุศึกษาที่เหมาะสม เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น สร้างเครือข่ายเพื่อนช่วยเพื่อนให้สามารถดูแลกลุ่มวัยรุ่นด้วยกันเอง การพัฒนาสถานบริการที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่น เพื่อให้วัยรุ่นเข้ามารับคำปรึกษาอย่างทันท่วงที จนถึงการมีมาตรการทางกฎหมาย อาทิ การจัดการหอพักเพื่อไม่ให้ชายหญิงพักอาศัยอยู่หอเดียวกัน หรือแม้แต่การออกพระราชบัญญัติป้องกันและแก้ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น แต่ผลลัพธ์ที่ออกมา ก็ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ วัยรุ่นไทยยังมีอัตราการตั้งครรภ์ที่สูงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ

การแก้ปัญหาด้วยการยุติการตั้งครรภ์สำหรับวัยรุ่นที่ไม่พร้อมตั้งครรภ์ต่อจึงเริ่มเกิดขึ้น จะด้วยเหตุผลหลากหลายประการใดๆ ก็แล้วแต่ แต่นี่คือจุดจบของกระบวนการสาธารณสุขอย่างเห็นได้ชัด เพราะเมื่อแก้ปัญหาด้วยการให้ความรู้ ปรับทัศนคติ และฝึกทักษะในการป้องกันตนเองจากการตั้งครรภ์ไม่สำเร็จแล้ว จึงเลือกที่จะใช้การแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ คือการป้องกันไม่ให้วัยรุ่นคลอด....

แพทย์จากสถานพยาบาลหลายแห่ง ได้รับการฝึกอบรมให้ใช้ยาเม็ดชนิดรับประทาน พร้อมกับการใช้อุปกรณ์สำหรับขูดมดลูกเพื่อยุติการตั้งครรภ์ ซึ่งแน่นอนว่าเป็นเรื่องที่มีความขัดแย้งในจิตใจของบุคลากรสาธารณสุขทั้งหลาย แม้ว่ายาหรืออุปกรณ์เหล่านั้น จะถูกใช้เพื่อการรักษาภาวะอื่นๆ ของผู้ป่วยด้วยก็ตาม แต่ลึกๆ ของผู้ให้บริการแล้วก็รู้อยู่แก่ใจว่า นี่คือการทำแท้งนั่นเอง

นอกจากความขัดแย้งที่อยู่ภายในจิตใจของผู้ให้บริการแล้ว ยังได้รับการต่อต้านจากบุคลากรอื่นๆ ในองค์กรเดียวกัน ที่ยังมองเห็นว่าการยุติการตั้งครุฑเป็นการทำบาป ซึ่งบุคคลเหล่านั้นไม่ได้คิดผิด เพราะเราทุกคนได้รับการสอนตั้งแต่เด็กว่า การทำลายชีวิต หรือแม้แต่การทำร้ายสัตว์เป็นบาป จึงเป็นภาระสำหรับผู้ให้บริการเหล่านั้นที่ต้องการช่วยเหลือวัยรุ่นที่ไร้ที่พึ่ง ต้องทำความเข้าใจ อธิบาย และขอความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงาน หรือแม้แต่ชุมชนรอบข้างให้เข้าใจปัญหา และยอมรับไปพร้อมๆ กัน หรือในบางแห่งการยุติการตั้งครุฑยังต้องทำแบบหลบๆ ซ่อนๆ ในสถานบริการ แม้ว่าสาขาวิชาชีพต่างๆ จะร่วมออกหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับการยุติการตั้งครุฑตั้งแต่ พ.ศ.2548 แล้วก็ตาม

การป้องกันการตั้งครุฑในวัยรุ่น ควรถูกหยิบยกนำมาใช้อย่างจริงจัง โดยใช้กระบวนการต่างๆ ทางสาธารณสุข ไม่ว่าจะเป็น

1) การพัฒนาความรู้ ทักษะ และทัศนคติส่วนบุคคล (Individual) โดยเฉพาะทักษะการคุมกำเนิดที่ถูกวิธีที่จะทำให้วัยรุ่นที่มีเพศสัมพันธ์ สามารถป้องกันการตั้งครุฑได้ โดยเน้นทั้งในวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มปกติ รวมถึงวัยรุ่นที่เริ่มทำงานแล้ว

2) การช่วยเหลือจากครอบครัว กลุ่มเพื่อน และกลุ่มในชุมชน (Relationship) โดยเฉพาะวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับครอบครัว เนื่องจากต้องออกไปเรียนหนังสือ หรือทำงานในเมืองใหญ่ มักขาดการดูแลจากบุคคลในครอบครัว ดังนั้นการได้รับการช่วยเหลือจากกลุ่มเพื่อน กลุ่มชุมชน หรือกลุ่มในสถานที่ทำงาน จะช่วยให้วัยรุ่นได้รับการดูแลอย่างรอบด้าน

3) การสร้างนโยบายที่ตอบสนองความต้องการและแก้ปัญหาอย่างแท้จริง (Policy) ทั้งด้านการบังคับใช้กฎหมายด้านบุหรี่ยาสูบ แอลกอฮอล์ หอพัก การสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานราชการ และหน่วยงานเอกชนในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับวัยรุ่น การแจกจ่ายถุงยางอนามัย หรือการฝังยาคุมกำเนิด หรือการใช้สื่อสาธารณะในทางสร้างสรรค์ เพื่อกระตุ้นให้วัยรุ่นตระหนักถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นหากไม่ได้ป้องกันการตั้งครุฑ

ในท้ายที่สุด ผู้เขียนคงไม่สามารถบอกได้ว่า อะไรเป็นสิ่งที่เหมาะสมที่สุดในการแก้ไขปัญหการตั้งครุฑในวัยรุ่น และบอกไม่ได้อีกเช่นกันว่าแพทย์หรือพยาบาลที่ร่วมยุติการตั้งครุฑให้กับวัยรุ่นนั้น ทำในสิ่งที่สมควรแล้วหรือไม่ แต่อย่างไรก็ตามการใช้หลักการสาธารณสุขเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสำหรับวัยรุ่น ยังเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องดำเนินการต่อไป และต้องได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และ NGO เพื่อช่วยให้วัยรุ่นไทยไม่ท้องก่อนวัย และเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

นิริรัตน์ บุญตานนท์
ศูนย์อนามัยที่ 9 นครราชสีมา